

Proces rewitalizacji dzielnicy na przykładzie Nowego Portu w Gdańsku

Mateusz Janicki | Uniwersytet Gdański
<https://orcid.org/0000-0003-1313-6049>

Streszczenie

Słowa kluczowe:
Gdańsk, Nowy Port, rewitalizacja, inwestycje, działania społeczne

Celem artykułu jest ukazanie procesu rewitalizacji przestrzeni miejskiej. Za wzorcowy przykład posłużyła gdańska dzielnica Nowy Port. Z racji swojego zaniedbania, złej opinii oraz potrzeb inwestycji została ona włączona do miejskiego programu rewitalizacji. Na łamach artykułu przedstawiono podjęte działania, które zostały podzielone na dwie części. Wyodrębniono te dotyczące inwestycji oraz pracy na rzecz lokalnego społeczeństwa. Dwutorowa, równoległa działalność angażująca mieszkańców była niezbędna do osiągnięcia sukcesu całego procesu. Tekst stanowi podsumowanie dotychczas podjętych działań oraz podkreśla potrzebę podejmowania podobnych procesów w innych obszarach miasta.

The revitalization of the city district: The example of Nowy Port in Gdańsk (Summary)

Keywords:
Gdańsk, Nowy Port, revitalization, investments, social activities

This article aims to demonstrate the revitalization of urban space. The Gdańsk district of Nowy Port served as a model example of the process. The municipal revitalization programme included the Nowy Port district because of its neglect, unfavourable opinion and investment needs. The article presents the actions taken, which have been divided into two separate parts: investments and work for the local society. A two-track, parallel activity involving residents was necessary to achieve the success of the entire process. The text summarizes the activities undertaken so far and emphasizes the need to undertake similar actions in other areas of the city.

Wstęp

Współczesne miasta ulegają ciągłym zmianom i przekształceniom. Są to swoiste żywe organizmy nieustannie napędzane przez mieszkańców, wizytujących je przyjezdnych, ale też przez biznes, przemysł i prowadzone inwestycje. Na przestrzeni lat zmieniają się również miejsca uznawane aktualnie za atrakcyjne czy przyjazne do mieszkania lub prowadzenia działalności. Są to procesy typowe, zależne od koniunktury, istniejącej w danym momencie infrastruktury czy nawet najbliższego sąsiedztwa danego miejsca. Obszary popularne i atrakcyjne po upływie pewnego czasu mogą stracić na wartości kosztem nowej konkurencji lub też odwrotnie – miejsca uznawane za nieatrakcyjne mogą przekształcić się w te o wysokich walorach i potencjale.

Przedstawione procesy na przestrzeni ostatnich lat zachodziły i wciąż mają miejsce także w Gdańsku. W obszarze miasta znalazły się dzielnice, przede wszystkim te najstarsze, które w ostatnim czasie straciły na znaczeniu. Zmieniło się również ich postrzeganie. Wytworzyły się stereotypy oraz niechęć do odwiedzania tych miejsc. Wynika to z powszechnego braku poczucia bezpieczeństwa, niskiej estetyki czy zaniedbanej infrastruktury. Do takich dzielnic można zaliczyć Nowy Port, Orunię, Stogi, Dolne Miasto czy Biskupią Górkę. To właśnie tej pierwszej poświęcony jest niniejszy artykuł.

Tematyka lokalnej historii, rozwoju miasta oraz aspektów społeczno-gospodarczych stanowi przedmiot badań i zainteresowań autora tekstu. Artykuł ma na celu ukazanie potrzeby przeprowadzania podobnych działań oraz ich pozytywnej roli dla miasta i jego mieszkańców. Jako źródła posłużyły oficjalne komunikaty i artykuły miejskich jednostek oraz instytucji, a także literatura przedmiotu. Zostały one poddane szczegółowej analizie, porównaniom oraz bezpośrednim odniesieniom do aktualnego obrazu dzielnicy z uwzględnieniem omawianych miejsc. Udział w treści i wnioskach miały również osobiste obserwacje autora, który od lat jest mieszkańcem Gdańska. Łącząc i biorąc pod uwagę elementy historii dzielnicy, jej obecnego wyglądu oraz dotychczasowych i planowanych zmian, udało się stworzyć obraz ukazujący problemy, kierunki zmian, a także potencjał i możliwe perspektywy rozwoju w przyszłości.

Historia Nowego Portu

Początków Nowego Portu należy upatrywać już w XIII wieku, kiedy to obszar położony u ujścia Wisły do Zatoki Gdańskiej należał do cysterskich zakonników z Oliwy. Znajdowały się tam nieliczne zabudowania rybackie ówczesnej stacji rybackiej. Pomimo niewątpliwej atrakcyjności obszaru nie mogło tam powstać nowe miasto lub zwarta, gęsta zabudowa. Regulował to przywilej nadany Gdańskowi w 1454 roku przez króla Kazimierza Jagiellończyka. Zakazywał on powstania nowego konkurencyjnego dla miasta ośrodka w promieniu pięciu mil od murów miejskich (Nocny 2005: 16–17).

Ujście Wisły było miejscem o kluczowym znaczeniu strategicznym dla Gdańska. Z racji swojego położenia pełniło funkcję swoistej bramy do miasta dla wszystkich wpływających do tutejszego portu. Wykorzystując potencjał i rolę tej lokalizacji, już w XIV wieku wzniesiono przy ujściu Wisły pierwszą strażnicę. W kolejnych latach kompleks był stale rozbudowywany, aż do XVII wieku, kiedy powstała nowoczesna jak na owe czasy twierdza strzegąca wejścia do gdańskiego portu. Jej główna część znajdowała się na prawym, wschodnim brzegu rzeki. Na lewym, a więc po stronie dzisiejszego Nowego Portu, wzniesiono wówczas tzw. Szaniec Zachodni jako integralny element całego założenia obronnego (Flis 2018: 233–234).

Rozwój osady w największym stopniu zależny był jednak od funkcjonowania portu morskiego. W okresie średniowiecza na portowej redzie przeładowywano ładunki ze statków, które z racji swojego zanurzenia i gabarytów nie mogły wejść do ciasnego wewnętrznego portu gdańskiego. Na przestrzeni lat trudnili się tym okoliczni rybacy, ale również specjalizujący się w tego typu zadaniach piloci przeprowadzający statki. Były to osoby specjalnie zatrudniane do tych zadań przez władze miasta (Nocny 2005: 28). W ten sposób obszar u ujścia Wisły, generując zatrudnienie przy szeroko pojętej obsłudze portowej, przyciągał nowych, osiedlających się tu mieszkańców. W 1814 roku decyzją pruskich władz obszar Nowego Portu został włączony w administracyjne granice Gdańska. Obowiązującą wówczas nazwą było Neufahrwasser, co w dosłownym tłumaczeniu oznaczało Nowy Tor Wodny. Nieco wcześniej, bo w latach 1803–1805, została wybudowana bita droga łącząca Nowy Port z Gdańskiem (Głuszko 2014: 20). Kolejne istotne dla tej dzielnicy inwestycje w infrastrukturę i transport przypadają na przełom XIX i XX wieku. W 1867 roku doprowadzona została linia kolejowa, natomiast w 1900 roku tramwaj elektryczny połączył Nowy Port z Brzeźnem i terenami stoczniowymi. Wybudowana została tu również nowa zajezdnia tramwajowa (Głuszko 2014: 21). Dalszy rozwój ściśle związany był z funkcjonowaniem tutejszego portu, a także kąpielisk morskich w sąsiednim Brzeźnie oraz na Westersplatte. Na początku XX wieku wybudowano również liczne kamienice stopniowo wypierające stare rybackie chaty.

W przeciwieństwie do wielu innych obszarów miasta zabudowa Nowego Portu nie ucierpiała w aż tak dużym stopniu w wyniku bombardowań w 1945 roku. Największym zniszczeniom uległ sam port i jego infrastruktura, którą należało jak najszybciej odbudować, by móc przywrócić żeglugę morską. Tutejszy port szybko stał się kluczowy nie tylko dla miasta, ale i całego kraju. Przyływały tu bowiem liczne statki z zagraniczną pomocą dla Polski, surowcami i innymi dobrami. Stwarzało to możliwości dokonywania szabrow, przemytów i innych nielegalnych procederów. Dzielnica przyciągała zatem osoby wiążące się ze światkiem przestępczym. Powstawały towarzyszące temu knajpy, speluny i meliny. Nowy Port zaczął być kojarzony jako miejsce niebezpieczne i coraz mniej atrakcyjne (Nocny 2005: 81). Na złą reputację dzielnicy wpływ mieli również marynarze, którzy przebywali na obszarze dzielnicy podczas postojów swoich statków w porcie. Nierzadko szukali oni tu tanich uciech,

alkoholu lub innych wątpliwej jakości rozrywek. W latach 50. nastąpiła elektryfikacja linii kolejowej, połączenia ze Śródmieściem zapewniała Szybka Kolej Miejska. W okresie PRL w Nowym Porcie zaczęła się pojawiać również nowa, na owe czasy, zabudowa mieszkaniowa. Powstawały socrealistyczne kamienice uzupełniające przedwojenną tkankę, ale również bloki typowe dla okresu rządów Władysława Gomułki i Edwarda Gierka. Najbardziej charakterystycznym stał się wybudowany w latach 70. falowiec. Był on jedynym tego typu obiektem w mieście, który powstał poza Przymorzem.

Nowy Port współcześnie

Nowy Port jest obecnie jedną z 35 dzielnic Gdańska. Znajduje się w północnej części miasta, z dwóch stron będąc otoczonym wodą. Od południa graniczy z Letnicą, natomiast od zachodu z Brzeźnem. Liczy 9389 mieszkańców, a liczba ta na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje niewielką tendencję spadkową (Urząd Miasta Gdańsk 2019). Jest to jedna z nielicznych części miasta, gdzie nie miały miejsca nowe inwestycje mieszkaniowe przyczyniające się do wprowadzenia tu nowych mieszkańców. Cechą charakterystyczną dla Nowego Portu jest również jego odizolowanie od pozostałych obszarów miasta. Nie graniczy on bowiem bezpośrednio z innymi zabudowanymi terenami, a aby dojechać ze Śródmieścia lub pełniącego podobne funkcje Wrzeszcza, należy pokonać duży obszar nieużytków, ogrodów działkowych lub przestrzeni przemysłowych. Z tego powodu dzielnica stała się niejako odseparowanym i zamkniętym miastem w mieście. Znajdując się na uboczu, nie jest również celem odwiedzin gdańszczan z innych części miasta.

Dzielnica ma charakter mieszkaniowo-portowo-przemysłowy. Choć znaczenie tutejszych nabrzeży zmalało w latach 70. po oddaniu do użytku Portu Północnego, przemierzając ulice Nowego Portu, wciąż jednak można zza zabudowań dostrzec fragmenty cumujących tu statków. Charakterystyczne są również dobiegające z obszarów portowych dźwięki. Gwizd okrętów, stukot uderzanej blachy czy inne odgłosy przeładunków są niewątpliwie atrakcją dla przyjezdnych, jednak negatywnie wpływają na komfort codziennego zamieszkania. Niekorzystny wpływ na komfort mieszkania, mikroklimat oraz stan środowiska naturalnego ma również przemysłowe sąsiedztwo. W bezpośrednim otoczeniu dzielnicy jeszcze przed II wojną światową istniał duży zbiornik wodny – jezioro Zaspą. Było to popularne miejsce rekreacji, spacerów i wędkarstwa. Z chwilą wybudowania w pobliżu elektrociepłowni zapadła decyzja o zniszczeniu zbiornika wodnego i przekształcenia go w miejsce składowania popiołów, osadów oraz żużlu będących odpadami z sąsiedniego zakładu. Miejsce szybko stało się niebezpieczne oraz ekologicznie zdegradowane. Stan ten nie uległ zmianie do dnia dzisiejszego, choć już nie składa się tu kolejnych, nowych odpadów. Dawne składowisko od najbliższych nowoporckich zabudowań mieszkalnych dzieli około stu metrów. Mieszkańcy Nowego Portu skarżą się również na docierające do nich inne trujące zapachy. Jako ich przyczynę wskazuje się działające w sąsiedztwie m.in. zakłady fosforowe, siarkowe oraz spalarnię odpadów niebezpiecznych.

Proces rewitalizacji

Dzielnica w świadomości gdańszczyzan, ale również samych jej mieszkańców, stała się synonimem nieatrakcyjności, braku perspektyw, a także niebezpieczeństwa i degradacji. Tutejsza infrastruktura komunalna ulegała coraz większej destrukcji, przestając poprawnie spełniać swoje zadania. Budynki mieszkalne i publiczne odstraszały swoim wyglądem, nierzadko ze względu na stan techniczny będąc zagrożeniem dla ich użytkowników i osób znajdujących się w pobliżu. Przez lata wokół Nowego Portu narosły również negatywne stereotypy potęgujące złe skojarzenia i odbiór tego miejsca.

Wobec miejsc takich jak opisany tu Nowy Port podejmuje się specjalne i dedykowane im działania określane mianem rewitalizacji. Rewitalizacją obejmowane są przestrzenie zdegradowane, zapomniane, niecieszące się dobrą opinią. Zazwyczaj są to stare miejskie dzielnice, obszary przemysłowe lub w inny sposób negatywnie dotknięte przekształceniami oraz zapomnieniem. Wyróżnia się kilka podstawowych kategorii podejmowanej rewitalizacji, wśród nich są te o charakterze urbanistyczno-architektonicznym, technicznym, społecznym, ekonomicznym oraz środowiskowym (Lorens 2010: 11). Do najważniejszych celów zalicza się natomiast rozwiązanie problemów przestrzennych, gospodarczych oraz społecznych. Rewitalizacja ma za zadanie polepszenie statusu i odbioru miejsca, a także poprawienie jakości życia, pracy i szeroko pojętego przebywania w objętej działaniami przestrzeni (Kozłowski, Wojnarowska 2011: 17–18). Proces ten zakłada nie tylko prowadzenie inwestycji w zakresie budownictwa i infrastruktury, ale – co równie ważne – obejmuje działania o charakterze społecznym. Mogą one polegać na aktywizacji ekonomicznej i zawodowej mieszkańców, ich edukacji, budowaniu aktywnych postaw obywatelskich czy szeroko pojętej integracji (Przywojska 2016: 41–42).

Miasto Gdańsk podjęło się przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w czterech wyznaczonych lokalizacjach. Jedną z nich jest obszar dzielnicy Nowy Port wraz z Twierdzą Wisłoujście. Pozostałe miejskie projekty obejmują Orunię, Biskupią Górkę oraz Dolne Miasto wraz ze Starym Przedmieściem. Prace prowadzone w Nowym Porcie zostały ujęte w dedykowanym projekcie, którego łączna wartość wynosi 31 082 348,97 złotych, z czego 76,29% stanowi dofinansowanie z Unii Europejskiej. Działania te zostały rozłożone na okres pomiędzy 2017 a 2022 rokiem (Portal Miasta Gdańska 2017).

Inwestycje

Pomimo szeroko zakrojonego planu rewitalizacyjnego mającego swój początek w 2017 roku pierwsze inwestycje na obszarze Nowego Portu rozpoczęły się już kilka lat wcześniej. Dostrzeżone zostały pilne potrzeby przeprowadzenia remontów wynikające z wieloletnich zaniedbań w tej kwestii. Jednym z pierwszych projektów była przebudowa odcinka ulicy Strajku Dokerów wraz z torowiskiem tramwajowym

w 2011 roku. Już wtedy, dla zachowania i podkreślenia zabytkowego charakteru miejsca, zdecydowano się ułożyć tradycyjną kostkę brukową istniejącą w tym miejscu w latach przedwojennych. Równolegle, przy tej samej ulicy rozpoczęły się prace remontowe pochodzącego z początku XX wieku budynku publicznej łaźni miejskiej. Opuszczonemu i zdewastowanemu obiektowi przywrócony został oryginalny zabytkowy charakter, nadana została również nowa funkcja. Stał się on filią Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia (Szczepański 2012).

Budynek dawnej łaźni zaaranżowany na działalność społeczno-kulturalną. Widok obecny
(fot. Mateusz Janicki)

Zainaugurowany w 2017 roku miejski projekt rewitalizacji dzielnicy został podzielony na sześć tematycznych zadań. Obejmują one modernizację i przebudowę 45 budynków mieszkalnych, remonty dróg wraz z infrastrukturą, remont dwóch komunalnych lokali z przeznaczeniem na cele społeczne, a także zagospodarowanie dwóch publicznych terenów zielonych (Portal Miasta Gdańska 2017).

Planowanie konkretnych działań rewitalizacyjnych zostało poprzedzone zorganizowanymi przez urzędników spotkaniami i konsultacjami z mieszkańcami dzielnicy. Najważniejszym założeniem planowanego procesu miało być polepszenie walorów estetycznych, szeroko pojętej jakości i komfortu życia oraz funkcjonalności objętego działaniem obszaru. Bez głosu mieszkańców znających najlepiej lokalne realia, mających swoje potrzeby i opinie, podejmowanie konkretnych działań obarczone byłoby ryzykiem nietrafności decyzji. Sama rewitalizacja byłaby wówczas wykonaniem

remontów i działań istotnych z punktu widzenia osób niemających bezpośredniego związku z Nowym Portem, co miałyby się z celem. Wśród zgłoszonych przez mieszkańców postulatów pojawiały się przede wszystkim głosy dotyczące porządkowania przestrzeni publicznej, udoskonalenia jakości ogólnodostępnej infrastruktury oraz działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa (Biuro Rozwoju Gdańska 2016).

Obok inwestycji obejmujących remonty zabytkowych, będących w złym stanie technicznym i wizualnym kamienic do przebudowy zostały wyznaczone trzy będące w najgorszym stanie i jednocześnie najbardziej istotne dla lokalnego ruchu ulice. Przeprowadzone prace mają poprawić nie tylko walory użytkowe, ale również odtworzyć historyczny klimat tych miejsc. W ramach otwarcia się Nowego Portu na wodę oraz potrzeby stworzenia miejsca rekreacji i spotkań wskazana została potrzeba utworzenia miejsca spełniającego powyższe kryteria. Do zagospodarowania został przeznaczony tzw. plac nadwodny znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie nieczynnej przeprawy promowej. Wiosną 2019 roku został ogłoszony przez Miasto Gdańsk konkurs na opracowanie koncepcji architektoniczno-urbanistycznej wspomnianego terenu. Wśród wymagań dla projektantów znalazły się zgłoszone podczas wcześniejszych konsultacji z mieszkańcami ich pomysły i potrzeby (Biuro Rozwoju Gdańska 2019).

Działania społeczne

Proces pełnej rewitalizacji dzielnicy nie mógłby się odbyć bez prowadzenia działań w szeroko pojętym zakresie społecznym. Obejmuje on działania dotyczące integracji mieszkańców, organizację wydarzeń rozrywkowych i kulturalnych, ale również starania dające wsparcie i możliwości wyrównania szans wśród osób o różnym statusie materialnym i sytuacji rodzinnej. W działania społeczne angażują się instytucje i organizacje miejskie, ale także te funkcjonujące lokalnie na terenie dzielnicy, których głównym celem jest właśnie stała współpraca z mieszkańcami. Na przestrzeni ostatnich lat w Nowym Porcie odbyło się wiele projektów adresowanych do mieszkańców dzielnicy, a działania na rzecz lokalnej społeczności stały się jednymi z najważniejszych.

Pierwszą instytucją o charakterze kulturalnym, która powstała w ramach projektu rewitalizacyjnego, było Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia 2 otwarte w 2012 roku w odrestaurowanym budynku dawnej łaźni miejskiej przy ulicy Strajku Dokerów. Łaźnia szybko stała się w świadomości mieszkańców lokalnym centrum kultury dzielnicy. W zabytkowych murach organizowano liczne spotkania, prelekcje oraz wystawy, tutaj też swoją siedzibę znalazł oddział miejskiej biblioteki publicznej. Funkcjonuje tu również kameralne kino „Kinoport”. Wyświetlane w nim ambitne filmy są zaproszeniem do odwiedzin nie tylko dla mieszkańców Nowego Portu, ale wszystkich innych gdańszczan mających tym samym możliwość wizyty w tej mniej im znanej dzielnicy.

Potrzebę prowadzenia działań oraz ukryty potencjał miejsca dostrzegł i wykorzystał Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku. Organizacja ta stworzyła na terenie Nowego Portu pierwszy w mieście, pilotażowy program „UrbCultural Planning”. Tematyczne planowanie kulturowe w założeniu polega na współpracy i dialogu z mieszkańcami celem przeprowadzenia zmian w otaczającej ich przestrzeni. Mają oni możliwość zgłaszania swoich pomysłów, wskazywania miejsc przyjaznych, najbardziej lubianych, ale też tych, które ich zdaniem wymagają przeprowadzenia zmian. W rezultacie tego może powstać projekt wskazujący ramy i kierunki dalszych działań (Otwarty IKM 2018). Instytut Kultury Miejskiej wraz z przedstawicielami inicjatywy Lokalnych Przewodników w ramach projektu rewitalizacyjnego wydał również dzielnicowy przewodnik skierowany zarówno do turystów, jak i mieszkańców miasta¹. Przybliża on historię Nowego Portu, a także zawiera opisy wraz ze zdjęciami 21 miejsc uznanych za najważniejsze i najciekawsze. Całość ułożona została w tematyczny spacer uzupełniony planem dzielnicy z naniesionymi punktami.

Inną akcją skierowaną do mieszkańców Nowego Portu zainicjowało i przeprowadziło Muzeum Gdańska. Projekt „Nowy Port – nowe spojrzenie” łączył w sobie spacer historyczne oraz warsztaty fotografii. Skierowany został przede wszystkim do dzieci i młodzieży, mogących w ten sposób lepiej i z innej strony poznać miejsce, w którym się wychowują. Działania te przekładają się na budowanie lokalnej tożsamości oraz przywiązania do swojej „małej ojczyzny”. Pod opieką wykwalifikowanych edukatorów najmłodszy mieli możliwość odbycia rozmów z sąsiadami, wysłuchania ich wspomnień, odwiedzali również mniej im znane zakamarki swojej dzielnicy. Swoją aktywność dokumentowali poprzez fotografię, a jednym z efektów końcowych było wykonanie przez nich pamiątkowego muralu na ścianie nowoporckiej kamienicy. Powstały malunek ma na celu nie tylko przypominać o przeprowadzonym projekcie, ale i stać się symbolem, z którego tworzące go dzieci mogą być dumne, dbać o niego i mieć namacalny ślad pozostawiony w przestrzeni, z którą się utożsamiają i na co dzień przebywają (Kotarski 2019).

Czynnikiem integrującym tutejszych mieszkańców jest również sport. Piłkarskie tradycje Nowego Portu sięgają roku 1957. Założony został wówczas klub Portowiec, przez dekady nierozwalnie związany z tutejszym portem oraz dzielnicą. W 2009 roku dzięki chęci i zaangażowaniu lokalnych pasjonatów drużyna została reaktywowana, wracając tym samym na piłkarską mapę Gdańska i Pomorza. Portowiec daje dziś możliwość treningów i rozwoju dla dzieci i młodzieży, natomiast ligowe mecze drużyny seniorów zachęcają mieszkańców do przyścia i spędzenia czasu na tutejszym stadionie. Klub jest przykładem oddolnej inicjatywy osób pochodzących z Nowego Portu chcących promować lokalny dorobek i tradycję, jednocześnie dając możliwość rozwoju i spędzenia czasu wolnego najmłodszym mieszkańcom.

¹ *Nowy Port. Przewodnik* wydany został w wersji papierowej oraz elektronicznej w 2018 roku przy współpracy z Instytutem Kultury Miejskiej oraz Urzędem Miasta Gdańska w ramach projektu „Rewitalizacja Nowego Portu w Gdańsku”.

Dziecięcy mural na ścianie budynku przy ul. Floriańskiej

(fot. Mateusz Janicki)

Zakończenie

W dobie intensyfikacji rozwoju miast oraz dogęszczania istniejącej tkanki miejskiej coraz istotniejsze znaczenie przypisywane jest również obszarom dotąd pomijanym, zaniedbanym i zapomnianym. Miejsca te w ramach szeroko zakrojonych procesów rewitalizacyjnych odzyskują swój blask, stają się bezpieczniejsze oraz bardziej przyjazne dla swoich mieszkańców, jak również osób je odwiedzających. Działania te podejmowane są także w Gdańsku, gdzie do rewitalizacji wytypowano cztery zabytkowe i jednocześnie najbardziej zdegradowane obszary. Jednym z nich jest dzielnica Nowy Port. Z racji szeroko zakrojonego, perspektywicznego procesu zmian to właśnie ona została wybrana jako wzorcowy miejski przykład.

Nowy Port od lat powojennych nie posiadał dobrej opinii, narastały również wokół niego liczne negatywne stereotypy, miejsce uznawane było za niebezpieczne, nieatrakcyjne, niechętnie odwiedzane przez gdańszczan i turystów. Również i sami jego mieszkańcy niepochlebnie wypowiadali się o swoim miejscu zamieszkania. Brakowało miejsc odpoczynku i rekreacji, integracji, rozwijania swoich pasji oraz spędzania czasu wolnego, szczególnie wśród przedstawicieli młodego pokolenia. W celu zmiany tego stanu rzeczy lokalni urzędnicy zakwalifikowali dzielnicę do programu miejskiej rewitalizacji.

Kompleksowy proces rewitalizacyjny swoim zakresem obejmuje równoległe działania inwestycyjne, poprawę jakości infrastruktury, zamieszkania czy środowiska, a także pracę na rzecz i z samymi mieszkańcami. Tak też przeprowadzone zostały prace w Nowym Porcie. Proces ten, rozłożony na lata, trwa do dnia dzisiejszego. Obok

działań dotyczących remontów poszczególnych budynków, ulic, torowisk tramwajowych podjęto się pracy poświęconej mieszkańcom dzielnicy. W działania zaangażowały się instytucje miejskie i pozarządowe. Jednym z najważniejszych celów było wsłuchanie się w potrzeby mieszkańców. Przeprowadzono spotkania warsztatowe, rozmowy, udzielono tym samym możliwości wyrażenia opinii i przez to współdecydowania o dalszych zmianach. Przykładem takiej współpracy jest chociażby wspólne opracowanie koncepcji zagospodarowania placu wodnego. Można mieć nadzieję, że po przebudowie miejsce to stanie się jedną z ulubionych przestrzeni rekreacyjnych, a fakt współdecydowania o wyglądzie będzie miał wpływ na jego poszanowanie i dbanie o wspólne dobro. Wydarzenia kulturalno-edukacyjne pozwoliły natomiast spojrzeć na swoje miejsce zamieszkania z innej perspektywy. Dały pretekst do lepszego poznania sąsiadów, mijanych każdego dnia ulic i podwórek, ale także pozwoliły na pożyteczne i owocne zagospodarowanie czasu wolnego.

Rewitalizacja otwiera również perspektywy na przyszłość. Przeprowadzane działania wraz z upływem czasu mają przyczyniać się do podniesienia się poziomu życia i lepszego odbioru dzielnicy przez zamieszkujące je osoby. Działania zapoczątkowane za sprawą miejskich inwestycji mają być impulsem do zainteresowania się terenem i jego bezpośrednim otoczeniem przez deweloperów i innych inwestorów. Nowy Port zawiera w sobie potencjał do wykorzystania. Pomiędzy zabytkowymi kamienicami wciąż są wolne działki czekające na uzupełnienie nową zabudową mieszkalną nawiązującą swoim stylem do istniejących kamienic. Zachęteni postępującymi zmianami potencjalni nowi mieszkańcy również będą stanowić ważny element procesu przekształcania dzielnicy w miejsce przyjazne, posiadające własną tożsamość i niepowtarzalny w skali Gdańska portowy, nadmorski klimat.

Bibliografia

Literatura

- Flis M., 2018, *Twierdza Wisłoujście* [w:] *Przewodnik. Muzeum Gdańska*, Gdańsk.
 Głuszko T., 2014, *Gdańsk stawał się większy*, „30 dni”, nr 3.
 Kozłowski S., Wojnarowska A., 2011, *Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich*, Łódź.
 Lorens P., 2010, *Rewitalizacja miast. Planowanie i realizacja*, Gdańsk.
 Nocny W., 2005, *Nowy Port. Pierwsza brama Gdańska*, Gdańsk.
 Przywojska J., 2016, *Rewitalizacja miast. Aspekt społeczny*, Łódź.

Źródła internetowe

- Biurowo Rozwoju Gdańska, 2016, *Nowy Port – co mieszkańcy przekazali BRG?*, 27.06.2016, <https://www.brg.gda.pl/aktualnosci/rewitalizacja/31-nowy-port-z-twierdza-wisloujscie/115-nowy-port-co-mieszkanicy-przekazali-brg> [dostęp: 26.11.2020].

Biuro Rozwoju Gdańska, 2019, *Konkurs na koncepcję zagospodarowania placu w Nowym Porcie*, 25.03.2019, <https://www.brg.gda.pl/aktualnosci/rewitalizacja/31-nowy-port-z-twierdza-wisloujscie/806-konkurs-na-koncepcje-zagospodarowania-placu-w-nowym-porcie> [dostęp: 27.11.2020].

Kotarski H., 2019, *Nowy Port – nowe spojrzenie*, 27.11.2019, <https://muzeumgdansk.pl/o-muzeum-gdanska/fundusze-krajowe/nowy-port-nowe-spojrzenie> [dostęp: 28.11.2020].

Otwarty IKM, 2018, *Nowy Port*, <http://otwarty.ikm.gda.pl/nowy-port/> [dostęp: 27.11.2020].

Portal Miasta Gdańska, 2017, *Rewitalizacja obszaru Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście w Gdańsku*, <https://www.gdansk.pl/inwestycje-miejskie/rewitalizacja-obszaru-nowy-port-z-twierdza-wisloujscie-w-gdanskua,123795> [dostęp: 23.11.2020].

Szczepański J., 2012, *Historia Łaźnia 2*, <https://www.laznia.pl/instytucja/historia-6/> [dostęp: 23.11.2020].

Urząd Miasta Gdańsk, 2019, *Gdańsk w liczbach*, <https://www.gdansk.pl/gdanskwliczbach/miesz-kancya,108046> [dostęp: 21.11.2020].

Biogram

Mateusz Janicki – absolwent studiów historycznych na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego. Obecnie student kierunku niemcoznawstwo. Do głównych zainteresowań badawczych należy historia gospodarcza. W kręgu zainteresowań znajdują się ponadto dzieje Pomorza, a także historia transportu, przemysłu oraz rozwój i funkcjonowanie miast.